כמים חיים

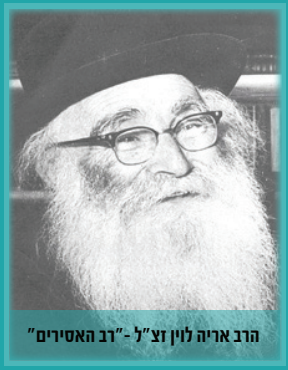
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

ה' טבת תשע"ח

פרשת ויגש

דרך חיים

"מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמוד" (בראשית מה ט).

הפרשנים תמהו מאד איך לא הודיע יוסף הצדיק לאביו במהלך כל השנים, ובפרט כשעלה לגדולה וזכה למלוך על כל ארץ מצרים, שהינו חי וקיים? כמה צער היה ליעקב אבינו ע"ה ממותו של בנו האהוב, עד שאמר "כי ארד אל בני אבל שאלה"!

מבאר רבי גדליה בן יחיא זצ"ל בספרו 'שלשלת הקבלה' כי השבטים גזרו חרם על מי שיגלה את דבר מכירת יוסף, ושיתפו השבטים להקב"ה וליצחק אבינו ע"ה בחרם שלא יגלו את אוזן יעקב שבנו חי. חרם זה נעשה כשיוסף היה בבור, ושיתפו בו אף את יוסף. לכן לא נגלה דבר המכירה ליעקב אבינו ברוח הקודש ולא ע"י יצחק אביו, ואף יוסף היה מנוע מלשלוח שליח לנחם את אביו בבשורה הגדולה שעודנו חי, והמתין לרשות הקב"ה או להפרת הנדר.

כשבאים השבטים אל יוסף חושב יוסף לגלות בפניהם את זהותו האמיתית, אך "ויסב מעליהם ויבך" (מב כד), לא קיבל רשות להתגלות ולכן נאמר שם "וישב אלהם וידבר אלהם" ולא נאמר מה דיבר, אדרבה יש זקף גדול על "וידבר אלהם", כלומר שלא השלים את דיבורו. ושוב ניסה בשנית "ויבא יוסף הביתה" (מג כו) אך מיד "וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש לבכות ויבא החדרה ויבך שמה, וירחץ פניו ויתאפק" (שם ל), שגם אז לא קיבל רשות. בשלישית, כשראה שכל אלו שאסרו את הנדר נוכחים, ונוספו עליהם ראובן ובנימין, "ויתן את קלו בבכי" (מה ב)- קיבל רשות להתיר דבר שנאסר במנין שמנין אחר התירו, וביקש "הוציאו כל איש מעלי" על מנת להתיר את הנדר ולהתגלות. כשהבינו האחים שזה אחיהם האבוד ובקשתו להתיר את החרם נבהלו מאד מהתגובות העתידות שלו ושל אביהם יעקב, ועמדו דומם מבוהלים. מתחנן אליהם יוסף הצדיק "גשו נא אלי" (שם ד), בבקשה התקרבו ואל תחששו כלל, ומיד כשהופרה השבועה והחרם הותר מבקש מהם יוסף "מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני

המשך בעמוד הבא

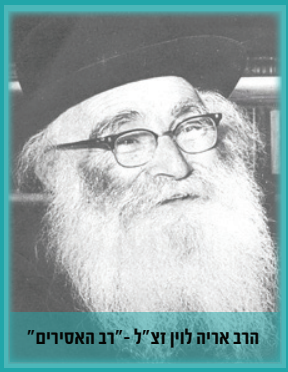
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

אלהים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד". אך מוסיף יוסף בקשה "אל תרגזו בדרך" (שם כד), כי יוסף מבין שאף ש"אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטבה" (נ כ)...

ואפשר להוסיף ולומר שיוסף היה נאמן לאלוקיו אמר לעצמו: אם הקב"ה לא גילה ליעקב אבינו ע"ה ברוח הקודש ונבואה- גם אני לא אספר על אף הקושי הנפשי-רגשי העצום בו אני ואבי נמצאים. וחיכה יוסף לסימן שמורה לו משמים שהקב"ה מסכים על ידו שהדבר יתגלה.

וכשהושלם התיקון ע"י האחים שמוכנים למסור את חייהם ממש עבור אחיהם הקטון- בנימין, אז קיבל הסכמה משמיא וגילה להם ומיד גילה גם ליעקב אבינו ע"ה.

שלכם בהוקרה רבה,

שבת שלום ומבורך!

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח לכתובת
shut.r.eideles@gmail.com
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר עמותת 'איש צדיק היה' ובעלון.

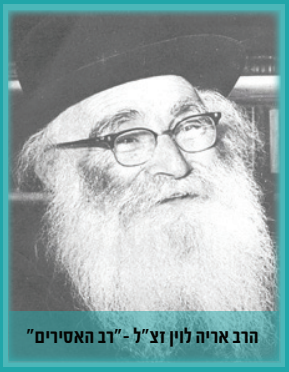
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

ר' אריה היה איש סוד, והיה מתרעם מאד כנגד אותם ש"מדליפים" לזולת סודות חבריהם.

פעם אמר רבי אריה לרב שמחה רז, מחבר הספרים "איש צדיק היה" ו"צדיק יסוד עולם":

"מאז ומעולם הקפדתי שלא לגלות לאיש דברים הנאמרים בכותלי חדרי. לו ניתן היה לדובב את שולחני אז היה השולחן מספר על רבבות הדמעות שזלגו מעיניהם של כל אותם ששטחו בעיותיהם וסיבלם בפניי- אלא שכולי דומיה...".

(צדיק יסוד עולם עמוד 75)

וכה הייתה עצתו הטובה לגבי שמירת סודו של האדם עצמו:

"סודך לאחר אל תגל, שהרי רעך לא ייזהר מלגלות סודך יותר ממך".

(איש צדיק היה עמוד 271)

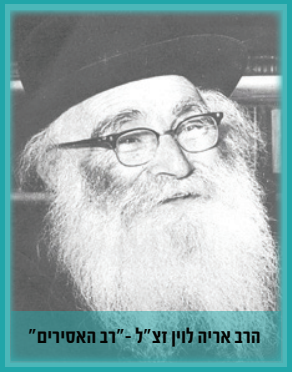
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

ביום חמישי בשבוע הקרוב יחול צום עשרה בטבת. עיקר הצום נתקן משום שביום זה החל המצור אשר הביא לחרבן בית המקדש הראשון ולגלות ישראל מארצם. מלבד יום נורא זה, מציינים חכמינו שביום ח' בטבת תורגמה התורה ליוונית לבקשת תלמי המלך, והיה יום זה קשה כיום שנעשה בו העגל (מסכת סופרים). ביום ט' בטבת נפטרו עזרא הסופר ונחמיה- ראשי העולים בבית שני.

הצום מתחיל משעת עלות השחר (5:28) ועד צאת הכוכבים (17:02). צום זה אסור באכילה ובשתייה. אמנם אדם אשר מצטער במיוחד מריח הפה יכול לשטוף פיו במי-פה כל עוד ראשו כפוף באופן שלא יבלע כלל אף טיפה אחת של מים.

החייבים והפטורים מן הצום- נשים וגברים בריאים אחר גיל מצוות חייבים בצום. יש הנוהגים לחנך את **הבנים והבנות הקטנים** בצום שעות, אך אנו פוסקים למעשה שאין צורך בכך כלל. אמנם יש להימנע מלתת להם ממתקים, שתייה מתוקה וכדומה, אלא יאכלו וישתו דברים מזינים בלבד.

חולה אשר זקוק לאכילה פטור לחלוטין מלצום, אולם אם יכול- יחמיר להתענות בלילה על מנת להשתתף במעט בצערן של ישראל.

אשה מעוברת לאחר ארבעים יום מתחילת הריונה פטורה מתענית, ואין לה להתענות אף תענית שעות. באם היא חלושה אף קודם ארבעים יום יכולה להימנע מלצום לכתחילה. הוא הדין **לאשה מניקה** שאינה חייבת בצום. לעניין זה אשה מניקה היא כל אשה שראויה להניק, ולכן אף אם אינה מניקה בפועל אך לא חשה בטוב פטורה מלצום בתוך כ"ד חודשים מהלידה.

חתן וכלה בתוך ימי שבע הברכות חייבים בצום זה כדין כל אדם.

אדם שפטור מהצום לא יעלה לתורה או ייגש לפני עמוד התפילה כשליח ציבור. כן לא יאמר

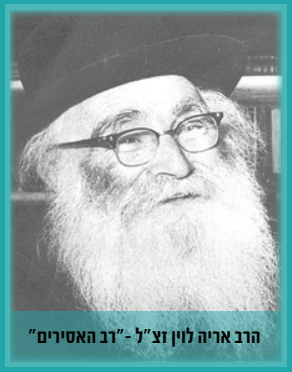
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

"עננו" בשעת התפילה. לכן מניין שאין בו שישה צמים לא יאמר שליח הציבור בחזרתו את ברכת "עננו".

כבכל תענית יש מצוה לתת צדקה במהלך הצום- "אגרא דתעניתא צדקה", כשהיו שהקפידו דווקא לתת קודם תפילת מנחה בה קוראים בהפטרה- "שמרו משפט ועשו צדקה".

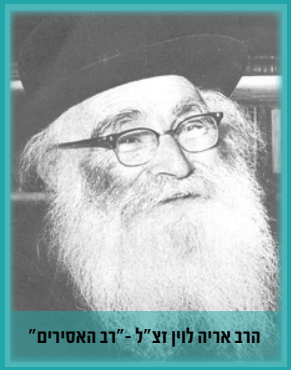
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | סבי גר אתנו מאז שהתאלמן. ונוצרים וויכוחים בינו לבין אבי ואנו בתווך איך עלי לנהוג מדין כיבוד אב למול כיבוד הסבא?

תשובה | זו שאלה חמורה מאד, וכדי שתהיו וודאיים בהתנהלות שלכם נפרוש מעט את הדבר.

מרן הרמ"א (יו"ד סימן רמ כד) מביא את דעת המהרי"ק (שורש מד) שאין חיוב בכיבוד סבא וסבתא, כי כל מה שמצינו בחז"ל זה כיבוד הורים וכיבוד אשת האב ובעל האם ואח ואחות גדולים, שרבותינו למדו זאת ממקראות. אבל לא מצינו בשום מקום חיוב לכבד סבא וסבתא. כמובן שצריך לכבד אותם כאנשים מבוגרים ולתת להם את הכבוד הראוי להם, אבל אין בהם חיוב כעין החיוב של כיבוד הורים.

מרן הרמ"א חולק על דעה זו ואומר שיש חיוב בכיבוד סבא וסבתא, רק שהחיוב הוא לא כמידת החיוב של כיבוד הורים. מרן הבן איש חי (תורה לשמה סימן רסה) מרחיב שכיבוד סבא וסבתא הוא מדרבנן ואילו חיוב כיבוד הורים הוא מדאורייתא. ולכן יש להעדיף כיבוד הורים כשזה סותר ומתנגש עם כיבוד הסבא. כך גם הכריע התשובה מאהבה (א קעח).

אולם בשו"ת חלקת יעקב (יו"ד קלה) הביא את דברי המהר"ם חגיז (שתי הלחם סי' מג) שכוונת מרן הרמ"א אינה כשיושבים זה מול זה, אלא כשהם אחד ליד השני, מכיוון שגם אבא שלי חייב בכבוד אביו, וממילא יש לשמוע בקול סבא וסבתא. על כך כתב היעבץ (ב קכט) שזו סברת כרסו ללא שום מקור. והכרעת מרן הגאון רבי עקיבא איגר (קמא סי' סח) בשם ספר לוית חן (ויגש) שכל עוד הסבא חי מחויב הנכד יותר בכבודו מהטעם שאמרנו, כי גם חייב בכבודו. אולם לאחר מותו אין חיוב יותר אלא בכבוד אביו. ולפי דבריו זה גם לא משנה אם הסבא לא נמצא מולי, שכן אני חייב בכבודו בחייו יותר מאשר בכבוד אבי.

לכן להלכה למעשה תיזהרו מאד שלא להיכנס לסיטואציה שכזו. אבל ברגע שיש סתירה בין אבא לבין סבא אנו מכריעים כדברי מרן הרמ"א שמחויבים בכבוד האב יותר.